

Jan Mączyński

NAZWY TERENOWE TYPU *AMERYKA, KOREA, SACHALIN*
NA OBSZARZE POLSKI

Wśród nazw terenowych Polski wiele nosi charakter językowo niepolski. Są to przede wszystkim nazwy pogranicza polsko-białorusko-litewskiego oraz polsko-ukraińskiego, a także liczne nazwy o szacie językowej niemieckiej na Śląsku, w Wielkopolsce, na Pomorzu (np. *Ablejzung* – pole: Jarnostów OsW, *Ajnfart* – droga: Elgiszewo GoD, *Anzicht Wald*||*Na Anzichcie* – las, leśnictwo – Ryb, *Auzenszlak Drugi, Pierwszy* – pole: Tuczno Ino, *Banhof* – pole: Siedmiorogów Gos, *Bauerland* – pole: Piotrkowice Koś, *Becyrk* – łąka: Skalite BiB, *Colmat* – pole: Koszęcin Lubl, *Cypelberg* – lasek: Mąkoszyn Szu, *Fajrant* – ogród owocowy: Ciołkowo Gos, *Faterland* – las: Siekaw Koś, *Fatermatka* – pole: Brzostownia Sre, *Frajbór* – las: Przyrolnie Kal). Na pozostałym terenie (z wyjątkiem wymienionych wyżej terenów pogranicznych) nazwy o takim brzmieniu albo nie występują w ogóle, bądź zupełnie wyjątkowo (np. *Colsztok* – pole: Brzeziny Pod, czy hybrydalne *Frajmorgi* – pola, lasy, nieużytki: Kiciny Woł).

Natomiast na terenie całej Polski, choć z różnym nasileniem, występują nazwy, które wprawdzie nie mają takiego językowo obcego charakteru, ale są przeniesionymi na grunt nazewnictwa Polski nazwami obiektów leżących poza jej obszarem, takimi jak wymienione przykładowo w tytule tego opracowania.

Tego rodzaju nazwy były poddane opisowi w pracach J. Bubaka¹, S. Hrabca², K. Michalewskiego³. Pewną liczbę tego typu nazw z terenu Kaszub, zwłaszcza nazw części wsi i przysiółków, zawiera popularny artykuł

¹ J. Bubak, *Nazwy przeniesione w polskiej toponomastyce*, „Onomastica” 1965, 10, s. 50-73; 1966, 11, s. 43-61.

² S. Hrabec, *Polskie apelatywa toponomastyczne*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 1968, 14, s. 284-332.

³ K. Michalewski, *Udział imion własnych we wzbogacaniu apelatywnych zasobów słownikowych*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 1972, 18, s. 101-131.

J. Tredera⁴. Najobszerniej zarówno od strony teoretycznej, jak i materiałowej omówił je J. Bubak. W pracy jego jednak znajdujemy przede wszystkim przeniesione nazwy miejscowości i to zarówno z terenu poza Polską, jak i z Polski, z nazw terenowych zaś toponimy z południa Polski (głównie z terenu b. województwa krakowskiego). Nieco więcej nazw terenowych tego typu przynosi artykuł S. Hrabca. Mając dostęp do kartoteki *Słownika nazw terenowych Polski*, która zawiera wszystkie nazwy fizjograficzne zgromadzone w trakcie eksploracji przeprowadzonej na terenie obszaru Polski w jej granicach po 1945 r., z pominięciem terytoriów zachodnich i północnych nowo przyłączonych po 1945 r., wyekscerpowałem z niej te nazwy terenowe, które mają postać onimów, nazywających obiekty leżące poza terytorium Polski. Nazw tych jest ogółem około 230. Dokładne określenie ich liczby jest skomplikowane przez fakt ich oboczności językowych (czy np. nazwy *Brazylia* i *Brazelia* uznawać za nazwy odrębne, czy też za warianty jednej nazwy), rozstrzygnięcie czy np. nazwa *Dunaj*, symbolizująca liczne obiekty terenowe: łąki, lasy, pola, pastwiska, zarośla na terenie niemal całej Polski – to istotnie importowana nazwa znanej rzeki europejskiej, czy też nazwa prymarna od ap. *dunaj*, wreszcie czy do tego typu nazw należą derywaty takie, jak: *Betlejemka*, *Paryżówka*, *Syberka*, *Kapkazik*. Sprawę rozstrzygnąłem w ten sposób, że nazwy typu *Dunaj* uznałem za nieimportowane, zaś nazwy różniące się brzmieniem i budową za samodzielne symbole różnych obiektów.

Obiekcje może budzić rozpatrywanie tego typu nazw jako w jakimś sensie obcych, większość bowiem z nich to zastosowane tu wtórnie nazwy kontynentów, krajów, krain, miejscowości i innych obiektów topograficznych istniejące w polszczyźnie od dawna i często nie zdradzające szatę językową swej obcości, choć większość z nich istotnie, zwłaszcza pod względem leksykalnym, ma charakter obcy. Ale w omawianym zagadnieniu idzie przede wszystkim o obcość obiektów, których pierwotne nazwy lub pochodzące od nich apelatywy stały się nazwami polskich obiektów fizjograficznych.

Typologicznie omawiane nazwy traktowane są dwojako: jako nazwy przeniesione pamiątkowe (Bubak) lub jako apelatywy toponomastyczne. Jeśli przyjąć mechanizm powstawania apelatywów toponomastycznych, jaki przedstawił S. Hrabec, tj. że podstawą wtórnego zastosowania już raz istniejącej nazwy musi być najpierw proces przejścia *nomen proprium* do *appellativum*, a potem zastosowanie tego apelatywu – będącego pierwotnie imieniem własnym – znowu jako *nomen proprium*, czyli że np. nazwa kraju *Kanada* przechodzi do kategorii wyrazów pospolitych jako żartobliwy synonim obfitości, dostatku, bogactwa, który z kolei może stać się nazwą własną, np. żyznego

⁴ J. Treder, *Nazwy typu 'Betlejem', 'Brazylia', Warszawa na Kaszubach*, „Jantarowe Szlaki” 1980, 23/2, s. 56–58.

kawałka gruntu lub bogatego osiedla ludzkiego – to wiele z omawianych przez nas nazw ma taki charakter.

Są nimi niewątpliwie trzy najczęstsze wśród rozpatrywanych nazwy: *Ameryka* (nazwa 56 obiektów: pól, łąk, lasów i części wsi głównie na terenie Wielkopolski i Śląska, ale także na Kaszubach, w woj. bydgoskim i w Małopolsce), *Korea* (47 obiektów + 3 *Na Korei*: cz. wsi, kolonie, przysiółki, pola, łąki, nieużytki na terenie Białostoczczyzny, Bydgoskiego, Kaszub, Wielkopolski, Kujaw, Małopolski, Polski centralnej, Ziemi Zachodnich), *Sachalin, Sachalina, Sachaliny* (*Sachalin* 33, *Sachalina* 8, *Sachaliny* 1, *Pod Sachalin* 1, *Na Sachalinie* 1: cz. wsi, pola, łąki, lasy, pastwiska głównie w Małopolsce, na Podlasiu, na Białostoczczyźnie, w Lubelskiem, na Mazowszu).

W przypadku tych nazw mamy wyraźną lokalną ich motywację właśnie bezpośrednio apelatywną, pośrednio nawiązującą do nazw obiektów prymarnych, z których nazwy te zostały przeniesione. Eksplorator notuje na przykład: *Sachalin* – pole: Rakowiska BiaP – „gleba mało urodzajna, odległa od zabudowań, nazwa przeniesiona przez byłych żołnierzy carskich uczestniczących w wojnach dalekowschodnich”⁵. Podobnie: *Korea* – pole: Okunin Sul. Autor artykułu o nazwach terenowych z tych okolic pisze: „Wytworzył się także na Ziemi Lubuskiej typ nazw żartobliwych, np. *Korea*, które można określić jako nazwy importowane. W świadomości ludności tkwi jednak przekonanie, że *Korea* to miejsce, gdzie nic nie rośnie, jak na *Korei*”⁶. Podobną apelatywną motywację mają też zapewne takie dość licznie występujące nazwy jak: *Golgota, Kalwaria, Kanada, Kapkas, Kapkaz, Kaukaz, Madera, Syberia, Sybir, Syber*. Nie można natomiast zupełnie wyeliminować z ich motywacji elementu emocjonalnego, który wiąże się z obiektami prymarnymi. Ten element emocjonalny jest właśnie podstawą importu tych nazw, nadaje im charakter pamiątkowy. Obserwuje się tu zjawisko podobne do nadawania współczesnych imion osobowych lub też pewne motywy podobne do tych, które wchodzi w grę przy nadawaniu nazw miejskich. Motywy te powodują, że takie pamiątkowe nazwy terenowe dość zasadniczo różnią się od typowych nazw fizjograficznych, które w zasadzie mają charakter topograficzny lub dzierżawczy. Wśród badanych nazw z trudem można by wskazać takie, w których nie byłoby jakiegoś elementu apelatywnego, tj. związanego z jakimiś cechami naturalnymi obiektu prymarnego, którego nazwę się przenosi. Towarzyszy temu jednak silny element emocjonalny, często żartobliwy, ironiczny lub wręcz sarkastyczny.

⁵ Zob. maszynopis pracy magisterskiej H. Buczko, *Toponimia byłej gromady Łomazy w woj. białkopodlaskim*, napisanej pod kier. dra M. Buczyńskiego.

⁶ W. Pasterniak, *Nazwy terenowe powiatu nowosolskiego i sulechowskiego*, „Onomastica” 1965, 10, s. 43.

Jakie pierwotne nazwy własne stają się bazą importowanych nazw terenowych?

Są to przede wszystkim nazwy kontynentów, krajów i krain, które były celem dobrowolnej lub przymusowej emigracji chłopów polskich w przeszłości: *Ameryka, Brazylia, Kanada, Kaukaz, Syberia, Brandenburgia, Sachalin, Francja, Anglia, Argentyna, Hamburg, Hanowry* itp. W następnej kolejności nazwy biblijne i inne kulturowe: *Babilon, Betlejem, Emaus, Golgota, Cedron, Jordan, Jerozolima, Kana Galilejska, Dolina Józefata, Góra Oliwna, Salwe Regina* itp. Wreszcie pierwotne nazwy obiektów, które z różnych powodów były swego czasu spopularyzowane: *Abisynia, Dachau, Formoza, Tajwan, Korea, Katyń, Klajpeda, Kremel, Madera, Poczdam, Stalingrad, Wyspa Świętej Heleny, Zaolzie* (nazwa 12 obiektów – cz. wsi, pól, łąk na Podlasiu, w Białostockiem, w Wielkopolsce, na Mazowszu, m. in. z taką motywacją: cz. wsi Kozły za rzeką Żarnicą BiaP – „ponieważ ludność zamieszkująca ten teren była bardzo złośliwa, dlatego mieszkańców tych porównywano do Niemców, a teren ten nazwano *Zaolzie*”⁷).

Czas, w jakim powstawały te nazwy, można określić jedynie pośrednio, bowiem nazwy terenowe tylko wyjątkowo były notowane w dokumentach. W zasadzie – sądząc na podstawie rodzaju importowanych nazw – można domniemywać, że nie wykraczają poza koniec ubiegłego wieku, kiedy bądź to wolna ludność wiejska rozpoczęła swój exodus za ocean lub zmuszona do służby w armii carskiej przebywała na Dalekim Wschodzie. Jedynie w wypadku nazw pochodzenia biblijnego można sądzić, że są one starsze, na co wskazują polskie nazwy miejscowe o podobnym pochodzeniu (*Kalwaria, Wenecja*). Zdecydowana większość omawianych nazw pochodzi z ostatniego wieku, znaczny ich procent natomiast sprzed kilkudziesięciu lat (por. nazwy *Korea* na Ziemiach Zachodnich, *Dachau, Katyń*). Nie bez znaczenia dla rozpowszechnienia się tych nazw pozostaje fakt dwu wielkich fal uwłaszczenia chłopów: pod koniec ubiegłego wieku i w roku 1944.

Wśród procesów adaptacji nazw importowanych do polskiego zasobu nazw fizjograficznych należy wskazać zwłaszcza na proces pluralizacji, np. *Ameryki, Golgoty, Hanowry, Kapkasy, Sachaliny, Sachary*, depluralizacji: *Alpa*, oraz zmiany rodzaju gramatycznego: *Bajtymora, Jerozolim, Jeruzal, Kryma* (na *Krymie!*), *Portugal, Sachalina, Syber, Sybir* (ros. żeński).

Omawiane nazwy występują w zasadzie na terytorium całej Polski. Szczególnie liczne są na obszarze Wielkopolski, Kujaw, Kaszub i Małopolski. Nie są również rzadkością na Podlasiu, w Polsce centralnej, na Białostoczczyźnie i Suwalszczyźnie oraz Śląsku Opolskim, a także na terenach na nowo zasiedlonych po ostatniej wojnie światowej. Nieco mniej jest ich na terenie bliższego Mazowsza, ale może to wynikać z niezbyt starannej eksploracji tego

⁷ Buczko, *op. cit.*

terenu. Najpopularniejsze nazwy: *Ameryka, Korea, Sachalin, Syberia (Sybir)* występują na obszarze całej Polski.

Przytoczony w pracy rejestr nazw, a zwłaszcza wykaz obiektów, których są symbolami, nie jest kompletny. Wynika to przede wszystkim z faktu, że materiał do tego opracowania został zaczerpnięty z kartoteki *Słownika nazw terenowych Polski*, która została skompletowana na podstawie eksploracji nazw terenowych Polski, wykonanej przed około trzydziestu laty. Dziś zapewne obraz ten uległ pewnym modyfikacjom, przybyło bez wątpienia trochę nazw nowych, wiążących się zwłaszcza z głośnymi wydarzeniami politycznymi w świecie. O jednej z takich nazw informuje artykuł w „*Polityce*” z 2 grudnia 1989 r., nr 48, zatytułowany *Horror w prowincjonalnym opakowaniu*: „W nocy z 7 na 8 listopada w centrum największego w Tarnowie osiedla, 40-tysięcznych *Falklandów*, jak je ochrzczono z racji odległości od centrum, zdumionych i przerażonych mieszkańców obudziły strzały”. Sądzę jednak, że zdecydowana większość podanych tu nazw ostała się próbie czasu. Obiekty symbolizowane przez odpowiednie nazwy zlokalizowano podając nazwę miejscowości, w której lub przy której występuje dany obiekt terenowy oraz skrót nazwy dawnego powiatu.

A bisynia – cz. *Kościierzyny*; przys. *Karsin Choj*; kol., pole: *Okuniowiec Suw*; pole: *Ulejno Śro*; ląka: *Rycewka Szu*.

Albania – przys.: *Brusy, Czyczkowy Choj*.

Alpa//Alpy – cz. *lasu*: *Pruszcz Tuch*.

Alpy – pole: *Jądrzejewo Cza*.

Ameryczka – pole i las: *Wieszki Wyr*.

Ameryka – cz. wsi: *Borucino, Nowa Huta Kar, Dziemiany Kość*; cz. wsi, pole: *Mirachowo Kar*; zab.: *Dobrzewino Wej*; dom i pole: *Kośmidry Lubl*; zab., las: *Milwino Wej*; dom, bag.: *Sulicice Puc*; wyspa: *Racice Ino*; piaski: *Uścięcin Słu*; pola: *Bożejewice Żni, Międzylesie Wąg, Klecko Gni, Folwark Raw*; pole: *Swornegacie Choj, Mikołajki, Stary Szumin Tuch, Jakubkowo, Szczepanki Gru, Wysoczka Wyr, Wyrobki Radz, Mirosław Cho, Boruszyn Cza, Jaroszewo Wąg, Łopuchowo Obo, Mączniki, Obora, Pomorzany Gni, Cieśle Wielkie Wrz, Tulce, Zwola Śro, Trębaczów Kęp, Jeżowa, Ligota Woźnicka, Łagiewniki Małe, Woźniki Lubl, Janowice Tarn, Dochanowo Żni*; pole, ląki: *Przymuszewo Tuch*; ląki: *Marcinkowo Górne, Złotniki Żni, Gliszcz Byd, Strzygi Wło*; ląka: *Jerzyce Radz, Sieroszewo Wło, Krosno, Zelice Wąg, Wronczyn Poz, Gniewowo Koś, Góra Śre*; las: *Adamowo Szu, Borownica Prze, Mąkowsko Byd*; cz. *lasu*: *Grodzewo Śre, Witowo Śro, Rąpie Szu, Unia Słu*.

Ameryka//Ameryki – pole, las: *Kopiec Aug*.

Ameryka Dzierżaska – cz. wsi: *Borowo Kar*.

Amerykanka – cz. przys. *Bugaj*, pola: *Święcany Jas*.

- Amerykańskie Górkki – *wzg.*: Frącki Sej.
 Amerykański Las – *las*: Królikowo Szu.
 Ameryki – *pola*: Ewy Aug, Sokolniki Gni.
 Ameryki Powidzkie – *zag.*: Wylatkowo Gni.
 Anglia – *pole*: PGR Kleszczówek Suw; *łąka*: Jaroszewice Rychwalskie Kon.
 Antraktyda – *ob. ter.*: Łąkocin Ino.
 Arabia – *las*: Stare Madaje Łód.
 Argentyna – *pole*: Łowin Świe.
 Austriak – *las*: Smogulecka Wieś Szu; *łąka*: Szóstka RaP.
 Babilon – *pole*: Konradów OsW; *las*: Dąbrowice Częściowe Koł.
 Bagno Pod Kłajpedką – *bag.*: Kramnik Suw.
 Bawaria – *przedm.*: Końskie.
 Bajtymora – *pola i domy*: Łęg Tarnowski Tarn.
 Bamberk – *pastw.*: Okrzeja Łuk.
 Bambry – *pola*: Boszkowo Koś, Gorzupia Kro.
 Belfort – *cz. wsi*: Kinice Choj; *przys.*: Schodno Kość, Kruszyn, Orlik Choj; *cz. wsi, pola*: Czarnocin Kość; *pola*: Okręglik Choj.
 Belweder – *cz. wsi*: Sopieszyno Wej; *d. pałac z okolicą*: Kłodzin Wąg; *pałac, park*: Zduny AlK; *bud.*: Mirosław Chod; *gaj.*: Gościeradów Kraś; *urocz.*: Witowo Haj; *pole*: Grzymisław Śre.
 Berlin – *pole*: Piwnice Tor.
 Berlinek – *pola*: Galewice Wier; *pole*: Pudliszki Gos; *pole, łąki*: Kamiennik Cza.
 Berliniec – *góra, las, pole*: Kniażyce Prze.
 Berlinka – *cz. wsi, pole*: Plesowo Gru.
 Betlej – *las*: Wierchomla Mała NSą.
 Betlejem – *cz. wsi*: Augustowo, Delewo, Mojusz Kar, Trzebuń Kość; *przys.*: Konarżyny Kość, Pobłocie Wej, Małe Chełmy, Osowa, Ostrowite, Prędzów Choj; *zab.*: Wiczlino Wej; *gr. domów, pola, łąki*: Szerzyny Jas; *pole*: Miechucino Kar; *łąki i bagna*: Mąkowsko Byd.
 Betlejemka – *łąka*: Sosnowiec Szu.
 Betlejówka – *grupa zab.*: Mirów Chr.
 Białe Morze – *pole*: Giebni Ino; *droga przez piaski*: Mursk Wło.
 Bismark – *wzn.*: Międzychód Poz.
 Bismarki – *góry*: Zelewo Wej.
 Brandenbury – *pole, łąka*: Konarżyce Śre.
 Brandyburga – *plac*: Piechcin Szu.
 Brazelia – *pola*: Szczytniki Gni; *polana*: Grójec Wło.
 Brazylia – *przys.*: Bądargowo, Dobrzewin Wej; *przys. i pole*: Strzebielin-ko Wej; *pole*: Kruszewo Cza; *pole, las*: Kartoszyno Puc.
 Brazylka – *kol., las*: Białystok.

- Brystol – *miejsce po d. gosp.*: Kłodawa Choj.
 Budapeszt – *cz.* Gdyni.
 Bułgaria – *przys.*: Brusy, Czyczkowy Choj.
 Cedron – *cz. wsi*: Brody Wad; *rzeka*: Kalwaria Zebrzydowska Wad; *cz. rzeczki Biała Wej*.
 Chiny – *zab.*: Zakrzewo Wej; *góry*: Nowina Cza; *pole*: Owieczki Gni; *łąki*: Osusznica Choj; *las*: Bronikowo Koś; *toni na zatoce* pod Jastarnią.
 Chocim – *las*: Lipicze Tur.
 Czarne Morze – *pola*: Głuszyna Ostr.
 Czechosłowacja – *wzg. i las*: Mąkowarsko Byd.
 Czerkiesy – *kol., pole*: Rudki Nowe Aug; *pola*: Wola Wydrzyna Paj.
 Czerwone Morze – *urocz.*: Supraśl.
 Dachau – *pola*: Rudki Sza.
 Dolina Józefata – *dolina*: Czeczewo Kar.
 Egipt – *przys.*: Żarnowiec Puc; *pole*: Słupia Wielka Śro, Otok, Zagórki
 Pod, Mała Klonia Tuch, Dębiogóra Krot, Wierzłas Wie.
 Elba – *łąka, rów*: Wyrzeka Śre.
 Emaus – *kawalek gruntu*: Łęczycza.
 Emaus Nowy, Emaus Stary – *dzielnice* Gdańska-Siedlec.
 Europa – *pole*: Rudki Sza.
 Floryda – *pole*: Łęg Śre.
 Formoza – *pole*: Dębowo Wyr.
 Francja – *przys., pola*: Sułkowice, Targanica Wad; *miejsce po ogrodnicwie*: Wąbrzeźno; *ob. ter.*: Długomiłowice Koź.
 Galilea – *cz. wsi*: Rytel Choj.
 Galicja – *cz. wsi*: Podgórze Puc; *przys., pola*: Wójcin Wier.
 Golgota – *cz. wsi*: Zapędowo Choj; *wzg.*: Podgaj Alk; *góra*: Sadowie
 OsW; *górką, pola*: Filipowice KaW; *pola*: Wybranowo Żni, Szczerców Łas.
 Golgoty – *wzg.*: Skubarczewo Mog; *górzyste pola*: Gozdanin Mog.
 Góra Kalwaria – *góra*: Wejherowo, Kamień Biał; *wzg., pola*: Dreństwo
 Aug.
 Góra Oliwna – *wzg.*: Nowe Świ.
 Gubernia – *wzg.*: Turówka Stara Suw; *pola*: Aniolów Łód.
 Hamburg – *cz. wsi*: Dzierżążno Kar.
 Hameryka – *las*: Elgiszewo GoD.
 Hanobry – *góry*: Grębanin Kęp; *pola*: Chobanin, Pieczyśka Wier.
 Hanowry – *pole*: Masłowo Śre.
 Hanufry – *pole*: Reszki Wej.
 Hawajska – *górką, pole*: Wisłok Wielki Sano.
 Helgoland – *pole*: Bącz Kar.
 Himalaje – *zab.*: Somonino Kar.

- Indie – *cz. wsi*: Wąglikowice Kośc; *przys.*: Juszki Kośc.
- Japonia – *pole*: Skórzno Wło.
- Japoński Dukt – *droga*: Ruda Tur.
- Jawa – *łąki, staw*: Rakoszyn Jęd.
- Jerdan – *nieuż.*: Zabłocie Kra.
- Jerozolim – *kol., pole*: Borysowszczyzna Siem.
- Jerozolimka – *łąki*: Lubcz Żni.
- Jerozolimka – *torf.*: Dębieniec Wąb.
- Jeruzal – *domy, góra, pola*: Skalbmierz KaW; *bag.*: Turośń Kościelna
- Łap; *pastw.*: Chodory Łap.
- Jeruzalka – *łąki*: Boria Opa.
- Jordan – *struga*: Jutrków Wier; *bag.*: Wronowo Suw, Wawrzonkowo
- Lip; *dół*: Wapienno Szu; *las i pole*: Kania Szu; *lasek*: Osie Świe; *ogródek*
- jordanowski* !/!: Lubartów.
- Józefata Dolina – *przys. i dolina*: Czeczew Kar; *zab.*: Luzino Wej;
- osada*: Nakla Byt.
- Judasz – *pole*: Lubiatówko Śre.
- Judasze – *przys., pole*: Pokrzywnica Jęd.
- Judaszówka – *górką, rola*: Grzechynia, Kojszówka Such; *rola*: Węglówka
- Myś, Budzów Such.
- Judek – *pola*: Błażkowa Jas.
- Kajfaszówka – *las*: Półwieś Wad.
- Kalwaria – *cz. wsi*: Nowa Huta Kar; *kol.*: Raduń Kośc; *domy, pola*:
- Lubatowa Kro; *miejsce odpustowe*: Wiele Choj; *góra*: Jaworze, Wilkowice BiB,
- Rymanów Sano, Oborniki Poz, Ujście Chod; *wzg.*: Osinki Suw, Pakość Ino,
- Chrzanów JaL; *wzg., pole*: Turówka Aug, Cieszkowy KaW, Stobierna Rze;
- pola*: Koszyce Kie; *pola, las*: Górzanka Les; *piaskarnia*: Stare Piastowo Sierp;
- rola*: Lubatowa Kro; *krzaki*: Ołpiny Jas.
- Kalwaryjka – *góra*: Czarnocin KaW.
- Kalwaryjska Góra – *wzg., las*: Kolonia Cisów Aug.
- Kamerun – *pole*: Jabłówek Szu, Powidz Gni; *toń*: na Zatoce Gdańskiej.
- Kanada – *cz. wsi*: Helenów Beł; *cz. wsi, pole*: Orle Gru; *przys.*:
- Czyczkowy Choj; *przys., pole*: Gwoździec Brz, Przybradz, Spytkowice Wad;
- osada*: Skarszewy Kośc; *pole*: Warblinia Puc; *pola, łąki*: Gruszków Myś.
- Kania Galilejska – *cz. wsi*: Trzebuń Kośc.
- Kapkas, -su – *pole*: Kosewo Puł, Budy Sułkowskie, Sulmierz Cie,
- Zawadka Wło; *pole, nieuż.*: Daniłowo Ost.
- Kapkasy – *pole*: Koziki Łom, Cieśle Pło, Nowy Garwasz Cie.
- Kapkaz, -zu – *cz. wsi*: Ludwików Beł. Krzyworzeka Wie, Zdżary Wier;
- cz. wsi, pole*: Józefowo, Wołownia Suw; *kol., pola*: Bratoszewice Brze; *przys.,*
- pole*: Przelaj Czepiecki Jęd, Lubnice Bus; *góra, pole*: Wrocieryż Piń; *górką*:
- Ruże GoD; *pola*: Zglinna Mała RaM; *pole*: Jaświły Moń, Nowa Wieś Kon.

Kapkazik – *przys., pole*: Przełaj Czepiecki Jęd.

Kapkazy – *lasek*: Żółtowo Sierp.

Kapkos, -su – *ob. ter.*: Koładzież Sie.

Kaukaz – *pole*: Brzozowo-Chrzczonki Łap, Rębowo Cie, Dmosin Brze.

Kaukazy – *pagórkowaty las*: Finkówka, Potok Stary Sie; *las*: Wandów Łuk.

Kijów – *góra, pole*: Krzywca Prze; *pole*: Wola Krzywicka Prze; *pole, łąka*: Motycze Poduchowne Tar.

Katyń – *miejsce w lesie*: Rzęskowo Wyr.

Kłajpeda – *pole*: Lenarcze San.

Kołomyja – *dom, pola, łąki, kotliny, potoki*: Krempana Jas.

Koryjery – *las*: Hruskie Aug.

Korea (Koreja) – *cz. wsi*: Miechucino, Mojusz Kar, Mokrsko, Odcinek Wie, Grocholice Beł, Strepieszyn KaW; *cz. wsi, pole*: Polanów San; *kol., pole*: Kuwiany Bia, Wielkanoc Mie; *przys., pole*: Cierne-Żabieniec Jęd; *wyspa*: Golub-Dobrzyń; *wzg., las*: Plochocinek Świ; *pola*: Skórzno Wło, Wierzchutowo Radz, Pobórka Wielka Wyr, Sypomin, Ugoda Byd, Szubsk Duży Kut, Bierzglinek, Chrustowo Wrz, Ruszew Kal, Ignacówka Kęp, Sobolewo Cza, Tuchorza Wol Gołębowo Obo, Laskownica Mała Wąg, Błażejewo Śre, Broniszewice Ple, Nowa Wieś Ujejska Cho, Oczkowice Raw, Kawczyn Koś, Proboszczewice Stare Pło, Liniewko Kościerskie Koś, Dobki Bia, Mątawy Świ, Okunin Sul, Łomnica NTO, Pniewo Puł; *pola, łąki*: Wierzchonka Poz; *rola*: Baczyn Such; *łąki*: Zaboryszki Suw, Stawiska Radz, Zalesie SęK, Pakosław Raw, Tłuczewo Wej; *nieuż.*: Miłaków NoS; *parc.*: Drzewoszki Małe Kut.

Kozielsk – *pole*: Nicgóra Żur.

Kremel – *kol., pola*: Krejwiany Suw.

Krym – *osada*: Bożepole Królewskie Kośc.; *pole, las wśród łąk*: Lumbia Sej.

Kryma – *las*: Piotrowice Lesz; *zakręt*: Piotrowice Lesz.

Kurytyba//Korytyba – *kol.*: Rajkowy Tcz; *osada*: Starogard Gdański.

Litewka – *pole, łąka*: Domanowo BiP.

Litwa – *pole*: Kołacin, Czmoniec Śre, Kajew Ple, Józefowo Kon; *pole, las*: Chwałkowo Kościelne Śre; *cz. lasu*: Błażejewo Śre.

Loretto – *majątek*: Świniotop Wys.

Luter – *góra, krzyż*: Bejsce KaW.

Łąka Na Wołyniu – *łąka*: Karczyn Ino.

Macedonia – *przys.*: Brusy Choj.

Madera – *przys.* Kokwin Kar; *przys., pole*: Marszałki Ostr; *wyspa*: Pruskie Świ, Cikowice Boch; *wąwóz*: Pstroszyce Pierwsze Mie; *staw*: Bratoszewice Brze; *pole*: Gromadno Szu, Cieleta Byd, Lubcz Żni, Krzyszkowice KaW.

Nowy Sielec Raw, Jeżewo Gos, Pogorzela Krot, Gruntowice Wąg, Rudki Sza, Grójec Mały Wol, Czarnotki Śro; *łąki*: Smuszewo Wąg; *las*: Chelst Cza; *nieuż.*: Cząstkowo Kość; *miejsce po karczmi*: Buk Pomorski Bro.

Madery – *łąki*: Malenin Gni; *torf.*: Złotowo Szu.

Madryt – *las*: Olchowce Sano.

Mahomet – *zar.*: Siemiatycze.

Meksyk – *cz.* Chylonii dziel. Gdyni, *cz. wsi*: Mrzecin, Smolno Puc.

Minerwa – *3 domy*: Ciasna Lubl.

Morawa – *góra*: Hebdów Pro, Dziemierzyce Mie; *pola*: Lichwin Tarn; *pola, wzn.*: Witoryłów Brzo.

Morawy – *przys.*: Lubichowo StG; *cz. wsi, łąki*: Bedlno Koń; *pole i góry*:

Rudno Górne Pro; *pola, łąki*: Dalachów Wie; *pole*: Gorzyce Tar.

Moskiewka – *pole*: Szydłowiec, Barak Szy.

Multania – *plac*: Wierzchosławice Tarn.

Multany – *łąki*: Bystra Leż, Opatkowiczki KaW.

Na Abisynii – *ob. ter.*: Przyborów NoS.

Na Ameryce – *pole*: Pomorzany Gni.

Na Amerykach – *pola*: Sokolniki Gni.

Na Korei – *pola*: Kruszyna, Obłotno, Zagórze Sul.

Na Kapkazie – *pola*: Stolniki RaM.

Na Sachalinie // Piaskowa Góra – *wzg.*: Walenczów Kłó.

Na Sachalińskim – *pole*: Kotfin Rado.

Na Ukrainie – *pola*: Nikisiałka Mała Opa.

Na Zaolziu – *pola*: Stodoły Opa.

Norwegia – *las*: Bzowo Świ.

Nowa Ameryka – *cz. wsi*: Łączno Kar.

Nefjork – *kol., pole*: Posielenie Aug.

Oliwna Góra – *góra*: Pawłowice Poz; *wzg.*: Ziółkowo Suw; *pola*:

Widawa Łas.

Palestyna – *cz. miasta*: Andrychów; *cz. wsi*: Nowa Huta Kar; *przys.*:

Mirachowo Kar, Główniczewice Choj; *przys., pole*: Kołaczkowice Bus; *zab.,*

pole: Karnówko Wyr; *pole*: Recz Żni, Brudnia Ino, Dorohusk Che; *pola, łąki*:

Balczewo Ino; *pola, łąki, zag.*: Kolonia Cisów Aug; *las*: Rogowiec Beł.

Parys , -sa – *łąka*: Zborowskie Lubl.

Paryż – *przys., pole*: Łęki Dolne Dęb; *pole*: Nielegowo Koś; *las*: Zawady Pło; *zag.*: Chronów Boch.

Paryżówka – *las*: Szydłowiec Mie.

Pekin – *cz.* Gdyni.

Poamerykańskie, -ego – *pole, łąki*: Piorunka NSą.

Poczdam – *cz. wsi*: Ręboszewo Kar; *przys.*: Mrzezino Puc.

Pod Bagdadzkim Borkiem – *pole*: Glesno Wyr.

Pod Berlinkiem – *pole*: Lenartowo Mog.

- Pod Dźwiną – *ob. ter.*: Nowy Jaromierz Sul.
 Podkamerun – *pole*: Szczutowo Sierp.
 Pod Paryżem – *las*: Psary Chr.
 Pod Sachalin – *pole*: Lisewo Duże Sierp.
 Pod Wiatką – *las*: Bożenek Opo.
 Pod Wiedniem – *pole i domy przy szosie*: Brzesko.
 Portugal – *pole*: Stodolno Mog.
 Portugalia – *osiedle*: Stara Kiszewa Kość.
 Rosja – *cz. wsi*: Szczodrowo Kość.
 Rosyjka – *cz. wsi*: Stare Skoszewy Brze.
 Ryga – *łąki*: Wysoka SęK, Muranowo Cza, Stróżewice Cho, Mikołajewo WąG; *łąka, rów*: Głębozeczek Obo; *rów*: Gromadno Szu; *pole, las*: Dziewcza Struga Obo; *las*: Sobolewo Cza.
 Ryga // Rygi – *łąki*: Połajewice, Radom Obo.
 Rygi – *łąki*: Tłukawy Obo.
 Rzym – *cz. wsi*: Kożyczkowo Kar; *kol.*: Jaźwiska Tcz; *kol., pole*: Kłoda Sta; *osada*: Tuszkowy Kość; *przys., pola*: Mogilany Kra, Chmielnik Rzeszowski Rze, Sowina Jas; *las*: Czyściec Sza.
 Sachalin – *cz. wsi*: Skrzywno Wie; *cz. wsi, pola*: Rudnik Brze, Sobótka, Wojciechówka Opa, Podlesie Bus; *kol., pole*: Malice San; *przys., pole*: Studzienice Rad; *5 domów, pole*: Grzybów Sta; *dom*: Masłońskie Mys; *dom, pole*: Smogorzów Bus; *pola(e)*: Zienie Łos, Cekanowo Pło, Rękawczyn Sierp, Zbereżka Rado, Rosołówka Sta, Ryłowice, Trzebiesławice San, Bodrzychowice Bus, Daleszewice Opo, Jaworznik Mys, Waliły Bia, Rudnik Brze, Rakowiska BiaP; *pola, łąki, lasek*: Łazów Leż; *pole, łąka*: Paprotnia Sie; *pola, las*: Jodłowiec Wie; *łąki*: Łekno WąG; *las*: Chłopków Łos. Malec Siem, Bokinka Pańska BiaP, Matcze Zam, Korzeniewo Ryp; *pastw., krzaki*: Sypnie Siem.
 Sachalina – *przys., pole, pagórek*: Tropiszów Pro; *pole*: Kosów Wło, Wojśławice Sier, Tarnowa Pod, Stropiszyn Kal; *pole, łąki*: Milejów Tur; *pola, las*: Golonki Rado; *łąki*: Mnichów Sier.
 Sachaliny – *cz. wsi, pole*: Jastków Opa.
 Sachara – *wzg.*: Góra Śre; *pola*: Rokitnica RaM; *pole*: Chmielinka NTo, Bogucin Poz; *las*: Charbielin Kość.
 Sachara // Sachary – *piachy*: Dąbie Ino.
 Sachary – *pole*: Rzym, Wybranowo Żni; *las*: Białobłoty Ple.
 Salwe Regina – *wzn.*: Sandomierz.
 Sasy – *rola*: Równe Kro.
 Sewastopol – *przys.*: Bojan Wej, Kalisz, Olpuch, Wielki Klińcz Kość.
 Sibera – *cz. wsi, pola*: Wołownia Suw.
 Stachanówka – *pole*: Żupawa Tar.
 Stachany – *pole*: Lubenka BiaP; *łąki*: Nowy Bartków Łos.
 Stalingrad – *pole*: Kośmidry Lubl.

Syber – *wzg.*: Pturek Szu; *piaszcz. pole*: Ryszewo Żni; *pole*: Lisewo Kościelne Ino, Budzyna Świ, Morkowo Lesz, Pacanowice Ple; *łąki*: Ostrowite Mog.

Syberia – *cz. wsi*: Bieniec Wie, Chrzachów Lub; *kol.*: Koleczkowo Wej; *kol., pole*: Brzozowo Moń; *osiedle*: Chrzutowo Kość; *zab.*, Kalisz, Olpuch Kość, Bieszkowice, Bojan Wej; *góra*: Milówka Żyw; *góra, las*: Kornatka Myś; *piachy*: Mieruszyno Puc, Palczewo Radz; *pole*: Golina Wielka Raw, Międzybórz Śre; *pole, pastw.*: Nowosady Sej; *las*: Bzowo Świ, Ruszków Gość, Czajków Ostr; *łąka*: Chycza Włos; *ogród*: Lubiatówko Śre.

Syberia Pucka – *osada*: Połczyno Puc.

Syberka – *cz. wsi*: Wola Kałkowa Kut; *d. ruiny i pole*: Będzin.

Syberyjskie Pola – *pola*: Dąbrowa Włos.

Sybir – *pole*: Ochodza Wąg, Srocko Wielkie Koś, Zbydniów Tar; Sybir//Podlesie – *przys.*, *góra, pola*: Dębowa Jas; Sybir//Kępa Rządowa – *krzaki, kępa*: Nagnajów Tar.

Synaj – *góra*: Jezioro Gos.

Szanghaj – *cz. Gdyni*.

Szwaby – *pole*: Owieczki Obo.

Szwajcaria – *las*: Gola Gos.

Szwed – *cz. wsi, pole*: Kadzidło Ost.

Szwedka – *góra, droga*: Miłoszewo Wej.

Szwedowa – *droga*: Grodzisko Lesz.

Szwedówka – *domy, pole*: Przededworze Bus; *wzg., pole, las*: Nochowo Śre.

Szwedy – *pole, pastw.*: Bagninki Bia; *las*: Doktorce Łap.

Świtezianka – *lasek*: Wolsztyn.

Tabor – *góra*: Raduń Kość; *wzn., las*: Niedzica NoT; *pole, łąka(i)*: Janowo Haj, Rupin Prz; *pastw.*: Narewka Haj.

Tajwan – *pole*: Skórzno Wło, Upartowo Mię.

Ukraina – *cz. wsi, pola*: Brynica Kie, Sierosławice Koń; *przys., pola*: Chmielnik Rzeszowski Rze; *dom, pole*: Leszczków San; *góra, droga, pola*: Ruszków Opa; *pole*: Dziembowo, Krzewina Cho, Pietrzyków Kal, Rąbczyn OsW, Lusławice Brz.

Ukrainiec – *lasek*: Nieminice Kras.

Usteria – *cz. wsi, pastw.*: Zakrzów Brz.

Wenecja – *zabud., restauracja, łąki*: m. Wadowice; *wybrz. Dunajca, przystań*: Nowy Sącz; *łąki*: Nowy Tomyśl.

Westprojsy – *cz. wsi*: Prądzonok Choj.

Wiedeń//Górne Bulówki – *przys., pola*: Roczyny Wad.

Wielka Łaba – *pole*: Wtórek Kon.

Wietnam – *cz. wsi*: Połczyno Puc, Luzino Wej.

Włochy – *pola*: Kamionacz Sier, Dębik Chr; *las*: Cisów Kie.

- Wodokty – *pole*: Nadbrzeż, Otwock Mały Otw.
 Wołyniowa Łąka – *łąka, polana*: Jadachy Tar.
 Wołyń, -nia – *cz. wsi*: Wola Rożniatowska Beł; *cz. wsi, pola*: Biskupiec
 KaW; *dom, pole*: Kołaczkowice Bus; *las*: Korczyn Ino.
 Wołyń, -ni – *pole*: Łopuchówka Haj.
 Wyspa Świętej Heleny – *góra*: Drozdzienica Tuch;
 Wysoki Grąd//Wyspa Świętej Heleny – *wzg.*: Plaska Aug.
 Za Austryjką//Od Wysokiej – *pole*: Mętna Siem.
 Zachalin – *pole*: Sobiepany Łas.
 Za Galicją – *pole*: Stary Kraszew Woł.
 Za Herodem – *pole*: Prądnik Czajarski Kra.
 Za Narwikiem – *las*: Borowiec NoS.
 Zaolzie – *cz. wsi*: Kozły BiaP, Rachwałowice KaW; *cz. wsi, pola*:
 Hołowczyce Łos, Stodoły Opa, Kolonia Łętkowice Pro; *kol., pole, las*: Ossolin
 Siem; *domy, pola*: Borki Kie; *wyspa na Wiśle*: Kępa Gostecka Lips; *pole*:
 Czajkowo Gos, Ugoszcz Węg, Stary Śmiecin Cie; *pola, łąki*: Mądra Śro.
 Zaporozie – *pole*: Wierzbica Che.
 Zatybrze – *przys.*: Cierpisz Rop.
- Skrótów nazw powiatów: AIK – Aleksandrów Kujawski, Aug – Augustów,
 Beł – Belchatów, BiaP – Biała Podlaska, Biał – Białobrzegi, Bia – Białystok,
 BiP – Bielsk Podlaski, BiB – Bielsko-Biała, Boch – Bochnia, Bro – Brodnica,
 Brz – Brzesko, Brzo – Brzozów, Bus – Busko, Byd – Bydgoszcz, Byt – Bytów,
 Che – Chełm, Choj – Chojnice, Cho – Chodzież, Chr – Chrzanów,
 Cie – Ciechanów, Cza – Czarnków, Dęb – Dębica, Gda – Gdańsk,
 Gni – Gniezno, GoD – Golub-Dobrzyń, Gos – Gostyń, Gost – Gostynin,
 Gru – Grudziądz, Haj – Hajnówka, Ino – Inowrocław, JaL – Janów Lubelski,
 Jas – Jasło, Jęd – Jędrzejów, Kal – Kalisz, Kar – Kartuzy, KaW – Kazimierza
 Wielka, Kęp – Kępno, Kie – Kielce, Kłó – Kłobuck, Koł – Koło,
 Kon – Konin, Koń – Końskie, Koś – Kościan, Kośc – Kościerzyna,
 Koż – Koźle, Kra – Kraków, Kras – Krasnystaw, Kraś – Kraśnik,
 Kro – Krosno, Krot – Krotoszyn, Kut – Kutno, Les – Lesko, Lesz – Leszno,
 Leż – Leżajsk, Lip – Lipno, Lips – Lipsko, Lub – Lublin, Lubl – Lubli-
 niec, Łap – Łapy, Łas – Łask, Łęc – Łęczycza, Łos – Łosice, Łód – Łódź,
 Łuk – Łuków, Mie – Miechów, Miel – Mielec, Mię – Międzychód,
 Mła – Mława, Mog – Mogilno, Moń – Mońki, Mys – Myszków, Myś
 – Myślenice, NoS – Nowa Sól, NSą – Nowy Sącz, NoT – Nowy Targ.
 NTo – Nowy Tomyśl, Obo – Oborniki, Opa – Opatów, Opo – Opoczno.
 Ost – Ostrołęka, OsM – Ostrów Mazowiecka, OsW – Ostrów Wielkopolski,
 Ostr – Ostrzeszów, Otw – Otwock, Paj – Pajęczno, Pia – Piaseczno,
 Piń – Pińczów, PiT – Piotrków Trybunalski, Ple – Pleszew, Pło – Płock,
 Płń – Płońsk, Pod – Poddębice, Poz – Poznań, Pro – Proszowice, Prz
 – Przasnysz, Prze – Przemyśl, Puc – Puck, Puł – Pułtusk, Rad – Radom, Rado
 – Radomsko, Radz – Radziejów, RaP – Radzyń Podlaski, RaM – Rawa

Mazowiecka, Raw – Rawicz, Rop – Ropczyce, Ryb – Rybnik, Ryp – Rypin, Rze – Rzeszów, San – Sandomierz, Sano – Sanok, Sej – Sejny, SęK – Sępólno Krajeńskie, Sie – Siedlce, Siem – Siemiatycze, Sier – Sieradz, Sierp – Sierpc, Słu – Słupca, SoP – Sokołów Podlaski, StG – Stargard Gdański, Such – Sucha, Sul – Sulechów, Suw – Suwałki, Sza – Szamotuły, Szu – Szubin, Szy – Szydłowiec, Śre – Śrem, Śro – Środa, Świ – Świecie, Tar – Tarnów, Tarn – Tarnobrzeg, Tcz – Tczew, Tor – Toruń, Tuch – Tuchola, Tur – Turek, Wad – Wadowice, Wej – Wejherowo, Wąg – Wągrowiec, Węg – Węgrów, Wie – Wieluń, Wier – Wieruszów, Wło – Włocławek, Włos – Włoszczowa, Wol – Wolsztyn, Woł – Wołomin, Wrz – Września, Wyr – Wyrzysk, Wys – Wyszaków, Zam – Zamość, Żni – Żnin, Żur – Żuromin, Żyw – Żywiec.

Inne skróty: *bag.* – bagno, *bud.* – budynek, *gaj.* – gajówka, *kol.* – kolonia, *maj.* – majątek, *nieuż.* – nieużytek, *ob. ter.* – obiekt terenowy, *parc.* – parcela, *pastw.* – pastwisko, *przys.* – przysiółek, *urocz.* – uroczysko, *wzg.* – wzgórze, *wzn.* – wzniesienie, *zab.* – zabudowania, *zag.* – zagajnik, *zar.* – zarośla.

Jan Mączyński

TOPOGRAPHISCHE NAMEN VOM TYP AMERYKA, KOREA, SACHALIN IN POLEN

In Polen kommen zahlreiche Namen vom Typ *Ameryka*, *Kanada*, *Korea*, *Madera*, *Sachalin*, *Syberia* vor. Es handelt sich also um Namen, die Entsprechungen außerhalb polnischer Grenzen haben, sei es als Kontinenten-, Länder-, Regionen-, Gebirgs-, Orts- oder andere topographische Namen.

Sie verstehen sich vor allem als Andenken, aber in manchen Fällen kann man Appellativierung von Eigennamen ansetzen, wie z. B. im Falle von *Korea* (unfruchtbarer Erdboden, weitab vom Ort). Wir hätten es hier also mit Basen zu tun, die den Charakter toponomastischer Appellativa haben.

Insgesamt gibt es ca. 230 solche Namen. Sie beziehen sich auf Dörfer, Felder, Wiesen, Wälder und andere Objekte, hauptsächlich in Großpolen, Kleinpolen sowie in kaschubischer Region. Die häufigsten Namen sind *Ameryka*, *Korea*, *Sachalin*, *Syberia*.